

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра економіки, права та управління бізнесом

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності 6.030504 «Економіка підприємства»

**на тему: «РОЗРОБКА ПРОГРАМ ПІДТРИМКИ ПІДПРИЄМНИЦЬКОГО
СЕРЕДОВИЩА В РЕГІОНІ (НА ПРИКЛАДІ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ)»**

Виконавець:

студентка ФЕУП

Захарченко Юлія Андріївна _____

Науковий керівник:

д.е.н, доцент

Сментина Наталія Валентинівна _____

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Підприємництво за своєю економічною суттю виступає чинником розвитку економіки, оскільки створення нових підприємницьких структур та їх успішне функціонування є основою економіки регіону та країни загалом. Як економічне явище підприємництво забезпечує генерування нових ідей, мобілізацію та ефективне використання ресурсів, раціональну організацію праці і виробничих процесів, що створює нову додану вартість й є ключовим у розвитку економіки. Проте ціла низка чинників має вплив на розвиток підприємництва.

Нормальний процес функціонування підприємництва можливий за наявності певної суспільної ситуації – підприємницького середовища.

Розробка програм підтримки підприємництва та розвитку підприємницького середовища вкрай важливий інструмент державного регулювання, що переслідує за мету створення сприятливих умов для розвитку малого та середнього підприємництва шляхом спрямування дій місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, суб'єктів підприємництва, громадських організацій та об'єднань підприємців для підвищення їх ролі у вирішенні завдань соціально-економічного розвитку та забезпечення конкурентоспроможності регіону. Вони мають сприяти забезпеченню подальшого розвитку інвестиційно інноваційної діяльності, зайнятості населення, створенню сприятливих умов для розвитку суб'єктів господарювання, удосконаленню інфраструктури, фінансової підтримки та ресурсного забезпечення.

Підприємницьке середовище досліджували у своїй роботі такі українські науковці: О. Босик, Ю. Гудзь, О. Кавтиш, А. Ковальов, Ю. Лупенко, І. Павлішенко, Н. Сментина, Б. Соркін, Т. Ткаченко та ін. Більшість авторів приділяють увагу правовому забезпеченню підприємницької діяльності та державній політиці підтримки малого бізнесу.

Мета роботи – теоретичні, методичні та прикладні аспекти розробки програм підтримки розвитку підприємницького середовища.

Для досягнення поставленої мети поставлено ряд *завдань*:

- 1) дослідити сутність поняття «підприємницьке середовище» та визначити його складові елементи;
- 2) визначити роль держави у формуванні підприємницького середовища;
- 3) розглянути особливості розробки програм підтримки розвитку підприємництва;
- 4) дослідити стан та основні показники розвитку підприємництва на території Одеської області;
- 5) з'ясувати інституції підтримки підприємництва в регіоні;
- 6) проаналізувати програми підтримки підприємництва в Одеській області;
- 7) систематизувати фактори та умови формування підприємницького середовища Одеської області;
- 8) визначити інструменти підтримки підприємницького середовища в регіоні.

Предмет дослідження – сукупність теоретичних та прикладних аспектів планування розвитку підприємництва в регіоні.

Об'єкт дослідження – планування розвитку підприємницького середовища Одеської області.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої в роботі мети було використано сучасні методи дослідження: аналізу, синтезу, конкретизації – для дослідження теоретичних аспектів проблеми, статистичного аналізу – для оцінювання стану функціонування підприємництва в Одеській області; проблемно-орієнтовний метод – для формування інструментів активізації підприємницького середовища регіону. Для наочного представлення результатів дослідження використалися графічний та табличний метод обробки даних.

Інформаційною базою дослідження слугували наукові публікації українських та зарубіжних вчених, нормативно-законодавчі акти України, дані офіційної статистики, матеріали з інтернет, що торкаються проблематики підприємницького середовища.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «**Теоретичні аспекти регулювання підприємницького середовища**» розглядаються теоретичні аспекти регулювання підприємницького середовища: розглянуто підприємницьке середовище та його основні елементи, роль держави у формуванні підприємницького середовища, особливості розробки програм підтримки розвитку підприємництва.

У другому розділі «**Аналіз стану розвитку та підтримки підприємництва в Одеській області**» проаналізовано стан розвитку та підтримки підприємництва в Одеській області: охарактеризовано зміну основних показників розвитку підприємництва на території Одеської області, наявність інституцій підтримки підприємництва в регіоні та основні складові програм підтримки підприємництва.

У третьому розділі «**Заходи підтримки підприємницького середовища в Одеській області**» визначено фактори та умови формування підприємницького середовища регіону та запропоновано заходи підтримки підприємницького середовища в Одеській області.

ВИСНОВКИ

1. Підприємницьке середовище у науковій літературі узагальнює у собі певні умови, які створюються в суспільстві і впливають на розвиток і функціонування бізнесу. Ключовими чинниками формування підприємницького середовища є наявність та доступність основних компонентів для організації підприємницької діяльності, співвідношення фіскальної та економічної функції податків, загальну економічну стабільність у державі тощо. Додатковими чинниками є наявність державної підтримки підприємництва, інфраструктура, яка сприяє розвитку підприємницьких структур, процедура їх реєстрації тощо.

2. Успішний розвиток підприємництва можливий лише в умовах ефективної дії ринкових механізмів, забезпечення здорової конкуренції, створення сприятливого клімату та раціональної підтримки з боку держави. Державне регулювання підприємництва є складовою економічної політики як центральних органів державного управління, так і регіональних та місцевих владних структур. Воно являє собою сукупність форм, методів і інструментів, за допомогою яких держава впливає на діяльність суб'єктів господарювання, ринкову кон'юнктуру з метою створення сприятливих умов для функціонування ринку й задоволення соціально-економічних

потреб суспільства. Важливим елементом регулювання є система державного прогнозування, програмування та коротко- і середньострокового планування.

3. Метою розробки регіональних програм підтримки розвитку підприємництва є створення сприятливих умов для розвитку підприємництва, підвищення економічних показників розвитку регіону, розвитку пріоритетних галузей економіки регіону та забезпечення зайнятості населення шляхом заохочення суб'єктів господарювання до розвитку їх діяльності. Програми розробляються місцевими державними адміністраціями та органами місцевого самоврядування на середньостроковий та довгостроковий період.

4. Одеська область – приморський і прикордонний регіон України, розташований на південному заході країни. За кількістю суб'єктів господарювання Одеська область посідає 4 місце в державі. У загальній структурі суб'єктів господарювання кількість суб'єктів господарювання регіону становить 7,1%.

У загальній кількості суб'єктів господарювання регіону вагому частку посідають фізичні особи-підприємці – 81,2%, частка малих підприємств становить – 18%. Натомість за обсягами реалізованої продукції передові позиції посідають середні підприємства – 39,5%, на другому місці – малі підприємства з часткою 26,6%. Частка малих підприємств у загальній кількості підприємств регіону має тенденцію до зростання.

Найбільш популярними видами бізнесу в регіоні є оптова та роздрібна торгівля, операції з нерухомим майном, професійна, наукова та технічна діяльність, інформація та телекомунікації. У 2018 році найбільше суб'єктів малого та середнього підприємництва здійснювали діяльність у сфері оптової та роздрібною торгівлі (43,1%), операцій з нерухомим майном (7,0%), інформації та телекомунікацій (6,2%), сільського господарства (6,2%), транспорту (5,4%), професійної, наукової та технічної діяльності (5,3%), промисловості (5,1%), готельно-ресторанного господарства (4,1%), адміністративного, допоміжного обслуговування (3,3%), будівництва (3,0%).

5. Розвиток або формування мережі ефективних інституцій підприємництва регіону набуває все більшого значення для розширення підприємницької діяльності. В Одеській області функціонує 3 бізнес-центри (не враховуючи бізнес-центри, що функціонують у м. Одеса), діє 4 фонди підтримки підприємництва, 20 об'єктів інфраструктури створені за участі місцевих органів влади, 38 громадських об'єднань підприємців, 27 координаційних рад.

6. У регіоні існує певний позитивний досвід підтримки малого і середнього підприємництва. Зокрема затверджена Обласна цільова Програма розвитку конкурентоспроможності малого та середнього підприємництва на 2017-2020 роки, розроблено низку програм фінансової підтримки підприємців, проводиться інформаційна підтримка підприємницької діяльності та інші заходи. Кожна місцева програма пов'язана із підтримкою підприємств провідних і стратегічно важливих галузей національного господарства має специфічний характер, проте повинна орієнтована на локальні особливості і вирішує соціально-економічні проблеми відповідної території.

7. Результати SWOT-аналізу підприємницького середовища Одеської області свідчать на користь значних можливостей у розвитку підприємництва, що дозволило

визначити пріоритетні завдання розвитку підприємництва, у числі яких запропоновано вдосконалення та поглиблення регуляторної реформи, якісне реформування системи надання адміністративних послуг; фінансово-кредитна та інвестиційна підтримка малого підприємництва; розвиток інфраструктури підтримки малого підприємництва та інш.

8. Ситуація з підприємництвом в регіоні вимагає заходів щодо стимулювання не тільки його створення, але й подальшого розвитку. Сукупність запропонованих заходів представлено у розрізі таких груп: ефективне регуляторне середовище та інформаційна підтримка; фінансово-кредитна та інвестиційна підтримка бізнесу; розвиток інфраструктури підтримки підприємництва.

Найдоцільнішою формою організації такого стимулювання є створення за сприянням влади або за ініціативою самих підприємців регіональних центрів підтримки підприємництва. Роль місцевих органів виконавчої влади й органів місцевого самоврядування – бути провідними інституціями створення і підтримки сприятливого середовища для розвитку підприємництва як основного чинника вдосконалення структури регіональної економіки.

АНОТАЦІЯ

Захарченко Ю. А. Розробка програм підтримки підприємницького середовища в регіоні (на прикладі Одеської області)».

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності 6.030504 «Економіка підприємства». – Одеський національний економічний університет. – Одеса, 2019.

У роботі розглядаються теоретичні аспекти регулювання підприємницького середовища: розглянуто підприємницьке середовище та його основні елементи, роль держави у формуванні підприємницького середовища, особливості розробки програм підтримки розвитку підприємництва.

Проаналізовано стан розвитку та підтримки підприємництва в Одеській області: охарактеризовано зміну основних показників розвитку підприємництва на території Одеської області, наявність інституцій підтримки підприємництва в регіоні та основні складові програм підтримки підприємництва.

Запропоновано заходи підтримки підприємницького середовища в Одеській області.

Ключові слова: підприємницьке середовище, регіон, програма, регулювання, інституції, бізнес.

ANNOTATION

Zakharchenko Y.A. «Economic justification the project of creating an enterprise for the cast marble and flexible production».

Qualifying work on obtaining a bachelor's degree in the specialty 6.030504 «Enterprise economy». – Odessa National Economics University. – Odessa, 2019.

The work deals with the theoretical aspects of regulation of the business environment: the business environment and its main elements are considered; the role of the state in the formation of the entrepreneurial environment are shown, the peculiarities of the development of entrepreneurship support programs are reviewed.

Author analysis the developing and supporting of entrepreneurship in the Odessa region. He characterizes the change of the main indicators of entrepreneurship development in the Odessa region, the presence of institutions supporting entrepreneurship in the region and the main components of the programs for supporting entrepreneurship.

Author offers the measures to support entrepreneurial environment in Odessa region.

Keywords: business environment, region, program, regulation, institution, business.